

ÖZNELERARASI BAKIŞ AÇISI

Robert STOLOROW
George ATWOOD
Bernard BRANDCHAFT

Çeviri:
Özgür Gelbal

Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları: 166

Öznelerearası Bakış Açısı

Özgün adı:

The Intersubjective Perspective

Copyright ©1994 Jason Aronson Inc. First published in the United States by Jason Aronson, Inc. Lanham, Maryland U.S.A. Translated and published by permission. All rights reserved.

Jason Aronson, Inc. tarafından Lanham, Maryland A.B.D.'de yayımlanmıştır. İzin alınarak Türkçe'ye çevrilmiş ve yayımlanmıştır. Tüm hakları saklıdır.

ISBN 978-605-4817-15-3

Türkçe yayın hakları Psikoterapi Enstitüsü'ne aittir.

Birinci baskı: Haziran 2014

Editör: Tahir Özakkaş

Çeviri: Özgür Gelbal

Yayıma hazırlayan: Menekşe Arık & Sevgi Akkoyun

Baskı: Acar Matbaacılık Prom. ve Yayın. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No:12/243 Zeytinburnu - İstanbul
Tel: 0212 613 40 41

PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ EĞİTİM ARAŞTIRMA SAĞLIK ORG. VE
DANIŞMANLIK LTD. ŞTİ.

Eğitim ve Kongre Merkezi: Fatih Sultan Mehmet Caddesi No:285
Darıca-KOCAELİ

Tel : 0262 653 6699 Fax : 0262 653 5345

Merkez: Bağdat Caddesi No: 540/8 Bostancı-İSTANBUL

Tel : 0216 464 3119 Fax : 0216 464 3102

www.psikoterapi.com - www.psikoterapi.org - www.hipnoz.com

ÖZNELERARASI BAKIŞ AÇISI

Düzenleyenler

Robert D. STOLOROW, Ph.D.

George ATWOOD, Ph.D.

Bernard BRANDCHAFT, M.D.

Editör:

Uz. Dr. Tahir ÖZAKKAŞ

Çeviri:

Özgür GELBAL

SUNUŞ

Psikoterapi Enstitüsü olarak, öncelikle ruh sağlığı profesyonellerinin ya da ruh sağlığı ile ilgilenen kişilerin ihtiyaç duyacağı teorik bilgileri ve pratik/uygulamaya yönelik deneyimleri paylaşan özgün ve çeviri yayınlar ile literatüre katkıda bulunmayı hedefliyoruz. Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, Psikoterapi Enstitüsü'nün çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen atölye çalışmaları, uluslararası konferanslar ve dünya literatüründen seçkileri içermektedir.

Psikanalitik kuramda son yıllarda ilişkisel ve etkileşimsel kavramlar açısından ne gibi değişiklikler olduğunu en kapsamlı ve açık şekilde işleyen bu kitap, ruh sağlığı uzmanlarının okumadan geçmemesi gereken bir eserdir. Terapide terapist ve hastanın ruhsal dünyaları arasındaki etkileşimi daha da derinden kavramanıza yardım edecek olan bu kıymetli eser, öznelerarasılık kuramının zenginliğini ve yaratıcılığını da gözler önüne sermektedir.

Konuya ilgi duyan okuyucuların yanı sıra klinisyenler, psikoterapistler ve araştırmacılar için başvuru kitabı niteliği taşıyan bu yayını sizlerle buluşturmaktan kıvanç duyarız.

Tahir ÖZAKKAŞ
Psikoterapi Enstitüsü Başkanı

Elaine, Elizabeth ve Julia'ya

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ xiii

I ÖZNELERARASILIK

- 1 İNTRAPSİŞİK DENEYİMİN ÖZNELERARASI BAĞLAMI 3**
ROBERT D. STOLOROW, PH.D.
- 2 İNSAN DENEYİMİNİN BİLİMİNE DOĞRU 19**
ROBERT D. STOLOROW, PH.D., AND GEORGE B. ATWOOD, PH.D.
- 3 ÖZNEELLİK VE KENDİLİK PSİKOLOJİSİ 40**
ROBERT D. STOLOROW, PH.D.

II ÖZNELERARASILIK VE TERAPİ SÜRECİ

- 4 PSİKANALİTİK YORUMLAMANIN DOĞASI VE TERAPÖTİK ETKİSİ..... 55**
ROBERT D. STOLOROW, PH.D.
- 5 RUHU TUTSAKLIKTAN KURTARMAK..... 73**
BERNARD BRANDCHAFT, M.D.
- 6 KENDİLİK PSİKOLOJİSİ VE ÖZNELERARASILIK KURAMI 103**
JEFFREY L. TROP, M.D.
- 7 ZOR HASTA 124**
BERNARD BRANDCHAFT, M.D., AND ROBERT D. STOLOROW, PH.D.
- 8 PSİKANALİZ ORTAMINDA SALDIRGANLIK..... 153**
ROBERT D. STOLOROW, PH.D.
- 9 MAZOŞİZM VE TEDAVİSİ 163**
ROBERT D. STOLOROW,PHD, GEORGE E. ATWOOD,PHD, BERNARD BRANDCHAFT,MD
- 10 KARŞI AKTARIM 171**
PETER G. THOMSON, M.D.
- 11 PSİKOTERAPİYİ PSİKANALİZE DÖNÜŞTÜRMEK 195**
ROBERT D. STOLOROW, PH. D.

III ÖZNELERARASILIĞIN DAHA GENİŞ KAPSAMLI ETKİLERİ

12 JEAN-PAUL SARTRE'IN HAYATINDA VE FİKİRLERİNDE VARLIĞI ARAYIŞ 211

GEORGE E. ATWOOD, PH.D.

13 KARŞI AKTARIM, EMPATİ VE YORUMBİLGİSEL DÖNGÜ 238

DONNA M. ORANGE, PH. D., PSY. D.

14 PSİKANALİZ, KENDİLİK PSİKOLOJİSİ VE ÖZNELERARASILIK 252

MAXWELL S. SUCHAROV, M.D.

SONSÖZ 275

YAYIN İZİNLERİ 285

KATKIDA BULUNANLAR

George E. Atwood, Ph.D., New York'ta Psikanalitik Öznellik Çalışmaları Enstitüsü'nde esas öğretim üyelerinden birisidir ve Rutgers Üniversitesi'nde Psikoloji Profesörü'dür.

Bernard Brandchaft, M.D., Los Angeles Psikanaliz Enstitüsü ve Çağdaş Psikanaliz Enstitüsü'nde öğretim üyesi ve eğitim ve denetleme analisti; New York'ta Psikanalitik Öznellik Çalışmaları Enstitüsü'nde esas öğretim üyelerinden birisi ve UCLA Tıp Okulu'nda klinik psikiyatri bölümünde yardımcı doçenttir.

Donna M. Orange, Ph.D., Psy.D., New York'ta Psikanalitik Öznellik Çalışmaları Enstitüsü üyesi ve Rutgers Üniversitesi'nde Uygulamalı ve Mesleki Psikoloji Lisansüstü Eğitim Birimi'nde danışmandır.

Robert D. Stolorow, Ph.D., Los Angeles'ta, Çağdaş Psikanaliz Enstitüsü'nde öğretim üyesi ve eğitim ve denetleme analisti; New York'ta Psikanalitik Öznellik Çalışmaları Enstitüsü'nde esas öğretim üyelerinden birisi ve UCLA Tıp Okulu'nda klinik psikiyatri profesörüdür.

Maxwell S. Sucharov, M.D., Vancouver Psikanalitik Psikoterapi Topluluğu'nun onursal üyesi ve British Columbia Üniversitesi Psikiyatri Bölümü'nde klinik öğretim üyesidir.

Peter G. Thomson, M.D., Toronto Psikanaliz Enstitüsü'nde eğitim ve denetleme analisti ve Toronto Üniversitesi'nde psikiyatri bölümünde yardımcı doçenttir.

Jeffrey L. Trop, M.D., Los Angeles'ta Çağdaş Psikanaliz Enstitüsü'nde öğretim üyesi ve eğitim ve denetleme analisti; Los Angeles Psikanaliz Enstitüsü üyesi ve UCLA Tıp Okulu'nda klinik psikiyatri bölümünde yardımcı doçenttir.

GİRİŞ

PSİKANALİZDE YENİ BİR PARADİGMA OLUŞMAKTADIR. BU OLUŞUM BİRKAÇ İSİM ALTINDA GERÇEKLEŞMEKTEDİR. Mitchell (1988) bunu *ilişkisel-model kuramlaştırması* olarak; çocukluk dönemi araştırmacıları (Beebe ve ark. 1992) *ikili sistemler bakış açısı* olarak; Hoffman (1991) *sosyal yapısalcılık* olarak adlandırmakta; biz ise (Atwood ve Stolorow 1984, 1993, Stolorow ve Atwood 1992, Stolorow ve ark. 1987) buna *öznelerarasılık kuramı* ismini vermekteyiz ki bu kitabın konusu da budur.

FİLOZOF Richard Rorty (1989) bilimsel paradigmaların oluşmasını, anlamaya çalışılan şeyi yeniden tanımlamak amacıyla birbiri ardına yeni diller – yeni söz dağarcıkları ve metaforlar – yaratmak olarak nitelendirmiştir. Geleneksel psikanalitik paradigmanın esas metaforu, birbiriyle çatışan içsel güçlerin arasında uzlaşma sağlayan soyutlanmış zihinsel aygıttır. Söz dağarcığı ise iç kaynaklı dürtü ve içgüdüsel olarak belirlenmiş bilinçdışı kurgudan – hastanın zihninden çıktığı varsayılan intrapsişik süreçleri ifade eden sözcüklerden – oluşmaktadır. Yeni psikanalitik paradigmanın esas metaforu ise psikolojik olguların belirginleştiği ve deneyimin sürekli olarak karşılıklı şekillendiği daha geniş ilişki sistemi ya da alandır. Bizim söz dağarcığımız birbirini etkileyen öznelliklerden, karşılıklı etkiden, karşı karşıya gelen örgütleyici ilkelere, birleşimlerden ve ayrışimlardan, uyumlardan ve uyumsuzluklardan oluşmaktadır. Bu, hem psikanaliz ortamındaki hem de psikolojik gelişim sürecindeki intrapsişik deneyimin sürekli değişen temel öznelerarası bağlamını yansıtma çabasında

olan bir sözlüktür. Bu yeni paradigmanın bakış açısında, gözlemleyen ve onun kullandığı dil gözlemlenene de özgü bir şey olarak görülmemektedir (ayrıca bkz. Kohut 1982, 1984) ve analistin ve onun örgütleyici davranışlarının terapötik ilişkisinin gelişimi üzerindeki etkisi analitik incelemenin ve bu konudaki düşüncelerin asıl odağı haline gelmektedir.

Bu kitap psikanalizde öznelerarası bakış açısının çeşitli özelliklerini ve sonuçlarını araştıran bir dizi makaleyi bir araya getirmektedir. Öznelerarasılık kuramı, psikolojik olguları, birbirinden ayrı intrapsişik mekanizmaların ürünleri olarak değil de karşılıklı olarak birbirini etkileyen deneyim dünyalarının etkileşim noktasında oluşan bir şey olarak anlamaya çalışması bakımından bir alan kuramı ya da sistemler kuramıdır. Tekrar tekrar vurgulamış olduğumuz gibi psikolojik olgular “kendini ortaya çıkaran öznelerarası bağlamdan ayrı düşünülemez” (Atwood ve Stolorow 1984, s. 64). Dolayısıyla, intrapsişik belirlenimcilik sürekli bir öznelerarası bağlamsalılığa dönüşmektedir. Doğru psikanalitik sorgulamanın yapıldığı alanın yalıtılmış bireysel zihin değil, hasta ile analistin ya da çocuk ile bakıcının öznel dünyaları arasındaki karşılıklı etkileşimin oluşturduğu daha geniş bir sistem olduğunu savunduk. Aslında, bizim (Stolorow ve Atwood 1992) göstermiş olduğumuz gibi, bireysel bir zihin ya da ruh kavramının kendisi de öznelerarası ilişki ağında ortaya çıkan ve belli psikolojik işlevlere hizmet eden psikolojik bir sonuçtur. Öznelerarasılık kuramının temel fikirleri Bölüm 1 ve 2’de özetlenmiş olup tarihi kökenleri ve gelişiminin anahatları da Bölüm 3’te verilmiştir.

Görüleceği üzere, öznelerarasılık kuramı hem deneyim odaklı hem de ilişkiseldir; esas yapıları, süregelen bir öznelerarası sistem içinde kişisel deneyimin örgütlenmesini ve bu konudaki değişkenlikleri kavramsallaştırma çabasıdadır. Kişilik gelişiminde ve hastalık oluşumunda genelgeçer olarak önemli olduğu varsayılan belli psikolojik konulara (Oedipus kompleksi, paranoid ve depresif durumlar,

ayırılma-bireyleşme çatışmaları, idealleştirme ve aynalama arzuları, vb.) yer vermemesi bakımından diğer psikanalitik kuramlardan farklılaşmaktadır. Daha ziyade, psikolojik olguların ortaya çıktığı öznelararası bağlamları incelemek ve anlamak için geniş kapsamlı yöntemsel ve epistemolojik ilkeler öneren bir süreç kuramıdır. Örneğin, psikolojik gelişimle ilgili olarak, biz (Stolorow ve Atwood 1992) “çocuğun deneyim yapılanmasının *karşılıklı bir sistem olan çocuk-bakıcı sisteminin* bir özelliği olarak görülmesi gerektiğini” (s. 23) ve “çocuğun daha sonraki deneyimlerini bilinçdışından örgütleyen değişmez ilkelerin oluşmasına yol açan şeyin gelişimsel sistem içerisindeki tekrarlayan öznelararası etkileşim örüntüleri olduğunu” (s. 24) öne sürmüş bulunmaktayız. Öznelararası bir şekilde oluşan bilinçdışı örgütleyici ilkeler kavramı, bilinçdışı içgüdüsel hayal kavramına karşı geliştirdiğimiz bir alternatiftir. Kişilik gelişiminin temel yapı taşlarını oluşturan ve psikanalitik incelemenin ve yorumlamanın tam odağını oluşturan şey, çocuk-bakıcı sistemi içerisinde oluşan bu bilinçdışı düzenleyici ilkelerdir. Stern (1985) gibi biz de biyolojik olarak önceden belirlenmiş temalar ya da krizlerin hakim olduğu ve genelgeçer olarak ortaya çıkan gelişim aşamaları hakkındaki varsayımlardan kaçınmaktayız.

Ayrıca, hep aynı şekilde tahmini psikodinamik sorunlardan kaynaklanan belli psikopatoloji türleri hakkındaki basmakalıp açıklamalardan da kaçınmaktayız. Daha ziyade, herhangi bir patolojik durum yalnızca ve yalnızca ortaya çıktığı ve sürdürülmeye devam ettiği benzersiz öznelararası bağlamlar ışığında anlaşılabilceğini iddia etmekteyiz. Biz (Stolorow ve ark. 1987) “öznelararası bağlamın *her türlü psikopatolojide belirleyici bir rolü olduğunu*” (s. 3) ve “çeşitli psikopatoloji türlerinin her birinin ortaya çıkmasında ve devam etmesinde rol oynayan belli öznelararası etkileşim örüntülerini araştırmanın ... süregelen klinik psikanalitik araştırmalar için en önemli konulardan birisi olduğunu” ileri sürdük (s. 4). Terapötik değişim süreci ve bu değişimin önündeki engeller, hastaların (ve analistlerin) bi-

linçdışı örgütleyici ilkelerine analitik yaklaşım ve analiz edilebilirlik sorunu gibi diğer önemli klinik meselelerle birlikte bu konu da 4 ve 11. bölümler boyunca öne çıkarılmış ve fazlasıyla örneklendirilmiştir.

Genelgeçer psikodinamik esasları kabul eden psikanalitik kuramlar da terapi tekniği ya da tarzına yönelik olarak kuramsal varsayımlardan yola çıkan katı kurallar koyma eğilimindedir. Örneğin, Freudcu dürtü kuramı, analiste *perhiz kuralını* koyar. Öznelerarasılık kuramının daha genel ve kapsayıcı doğası ise aksine, analist sürekli olarak kendi yöntemlerinin, tarzının ve kuramsal varsayımlarının hastanın deneyimi ve terapi sürecinin seyri üzerindeki etkisini incelediği sürece çok daha fazla esnekliğe izin vermektedir. Bu daha fazla esneklik, analistleri yeni müdahale biçimleri bulmak ve kişisel deneyimin şimdiye kadar ifade edilmemiş boyutlarını ortaya çıkarmak konusunda özgür bırakmaktadır.

İntrapsişik belirlenimcilik doktrini ve bununla bağlantılı olarak psikanalizde yalıtılmış zihin üzerine odaklanması tarih boyunca nesnelci bilgi kuramı ile ilişkilendirilmiştir. Böyle bir görüş, zihni her şeyden ayrı olarak ve başarıyla idrak ettiği ya da çarpıttığı dışsal gerçeklikten tamamıyla uzak olarak görmektedir. Nesnelci bir bilgi kuramını benimseyen analistler hastanın ruhsal gerçekliğinin özüne ve bu gerçekliğin örtbas ettiği nesnel doğrulara erişme ayrıcalığına sahip olduklarını varsaymaktadır. Öznelerarası bakış açısı ise aksine, deneyim dünyaları arasındaki belirleyici rol oynayan etkileşimi vurgulayarak, “derinlikçi” olarak nitelendirilebilecek bir epistemolojik bakış açısına kaçınılmaz olarak yol açmaktadır (Orange 1992, Rorty 1989, Stolorow ve Atwood 1992). Böyle bir bakış açısı, analistin öznel gerçekliğinin hastaninkinden daha doğru olduğunu ya da analistin hastanın öznel gerçekliğini doğrudan doğruya bilebileceğini varsaymamaktadır; analist kendi kişisel bakış açısından hastanın ruhsal gerçekliğini yalnızca tahmin edebilir (Hoffman 1991). Derinlikçi bir bakış açısı, her iki katılımcının da kişisel gerçeklikleri üzerine kurulu

olduğu için analiz ortamındaki atmosfer üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Kendi deneyimlerini haklı gösterme ve savunma ihtiyacından kurtuldukları için, hasta da analist de kendilerini, birbirlerini ve süregelen ilişkilerini gittikçe artan bir derinlik ve zenginlik içinde serbestçe anlayabilmektedir. Bölüm 12’de felsefi düşüncelerin öznel kökenleriyle ilgili bir örnek sunulduktan sonra, Bölüm 13 ve 14’te öz-nelerarasılık kuramının daha geniş kapsamlı epistemolojik sonuçları araştırılmaktadır.

Bu kitapta bir araya getirilen yazıların, öznelarası bakış açısının, hem psikanalitik kuramın bütünüyle gözden geçirilmesini gerektiren hem de psikanalitik tedavinin terapötik etkinliğini büyük ölçüde artıran geniş kapsamlı bir yöntemsel ve epistemolojik bakış açısını ne ölçüde ortaya koyduğunu aktarabilmesini umuyoruz.

KAYNAKLAR

- Atwood, G., and Stolorow, R. (1984). *Structures of Subjectivity: Explorations in Psychoanalytic Phenomenology*. Hillsdale, NJ: Analytic Press; Türkçesi: *Öznelliğin Yapıları*, çev. Zeynep Ertan, Psikoterapi Enst.Yay., 2013.
- Atwood, G., and Stolorow, R. (1993). *Faces in a Cloud: Intersubjectivity in Personality Theory*, 2nd ed. Northvale, NJ: Jason Aronson; Türkçesi: *Buluttaki Yüzler*, çev. Özgür Gelbal, Psikoterapi Enst.Yay., 2013.
- Beebe, B., Jaffe, J., and Lachmann, F. (1992). A dyadic systems view of communication. In *Relational Perspectives in Psychoanalysis*, ed. N. Skolnick, and S. Warshaw, pp. 61-81. Hillsdale, NJ: Analytic Press.
- Hoffman, I. (1991). Discussion: toward a social-constructivist view of the psychoanalytic situation. *Psychoanalytic Dialogues* 1:74-105.
- Kohut, H. (1982). Introspection, empathy, and the semicircle of mental health. *International Journal of Psycho-Analysis* 63:395-407.
- Kohut, H. (1984). *How Does Analysis Cure?*, ed. A. Goldberg, and P. Stepansky. Chicago: University of Chicago Press; Türkçesi: *Psikanaliz Nasıl Sağaltır?*, çev. F. Büşra Helvacıoğlu, Psikoterapi Enst. Yay. 2012.
- Mitchell, S. (1988). *Relational Concepts in Psychoanalysis*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Orange, D. (1992). *Subjectivism, relativism, and realism in psychoanalysis*. In *New Therapeutic Visions*, ed. A. Goldberg, pp. 189-197. Hillsdale, NJ: Analytic Press.
- Rorty, R. (1989). *Contingency, Irony, and Solidarity*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Stern, D. (1985). *The Interpersonal World of the Infant*. New York: Basic Books; Türkçesi: *Bebeğin Kişilerarası Dünyası*, çev.Öznur Karakaş, Psikoterapi Enst., 2012.
- Stolorow, R., and Atwood, G. (1992). *Contexts of Being: The Intersubjective Foundations of Psychological Life*. Hillsdale, NJ: Analytic Press; Türkçesi: *Varoluşun Bağlamları*, çev. F. Büşra Helvacıoğlu, Psikoterapi Enst.Yay., 2013.
- Stolorow, R., Brandchaft, B., and Atwood, G. (1987). *Psychoanalytic Treatment: An Intersubjective Approach*. Hillsdale, NJ: Analytic Press; Türkçesi: *Psikanalitik Tedavi*, çev. Özgür Gelbal, Psikoterapi Enst.Yay., 2013.

I

ÖZNELERARASILIK

1

İntrapsişik Deneyimin Öznelerarası Bağlamı

Robert D. Stolorow, Ph.D.

*Analiz . . . Freud'la ilgili bir çalışmadan
insanla ilgili bir çalışmaya dönüşmelidir.*

—H. Kohut

BANA GÖRE, psikanalizde son on yıldaki en önemli gelişme, intrapsişik olguların ortaya çıktıkları daha büyük etkileşimsel sistemler bağlamında anlaşılması gerektiğinin gittikçe daha fazla kabul görmesidir. Bu eğilimin kanıtı, kendilik-kendiliknesnesi ilişkisi (Kohut 1984), iki-kişi psikolojisi (Modell 1984), ilişkisel ağ (Mitchell 1988), karşılıklı etki yapıları (Beebe ve Lachmann 1988a, 1988b) ve öznelerarası bağlam (Atwood ve Stolorow 1984, Stolorow ve ark. 1987) gibi terimlerin psikanaliz literatüründe gittikçe daha sık görülmesinde bulunabilir. Daha geniş intrapsişik deneyim bağlamının bu şekilde kabul görmesi, Freud'un tasavvur ettiği ve birbiriyle ilişkili üç psikanaliz alanının her biri açısından da önemli sonuçlar

taşımaktadır. Bu alanlar, bir zihin kuramı olarak, bir araştırma yöntemi olarak ve bir terapi yöntemi olarak psikanalizdir.

BİR ZİHİN KURAMI OLARAK PSİKANALİZ

Psikanalitik kuramda, zihinle ilgili “ilişkisel-model” kuramlarının yükselişi Mitchell (1988) tarafından çok doğru şekilde tanımlanmıştır:

Bu görüşte, temel çalışma konusu, arzuları dışsal bir gerçeklikle çatışan ayrı bir varlık olarak birey değil, bireyin ortaya çıktığı ve bağlantı kurup kendisini ifade etmek için mücadele ettiği bir etkileşim alanıdır. *Arzu daima ilişki bağlamında* deneyimlenir ve onun anlamını tanımlayan şey işte bu bağlamdır. Zihin bağlantısal yapılardan oluşur. ... Deneyim, etkileşimler yoluyla yapılan bir şey olarak görülür. ... [s. 3-4].

Aynı görüş hem Loewald (1988) hem de Kohut (1984) tarafından kısa ve öz bir şekilde ifade edilmiştir: “Bireysel ruhsal yaşamın kökeni ... birey ötesi bir alandır. Bu alan, bireysel bir bilinçdışı ve bireyde bulunan içgüdüler tarafından değil, anne/bebek matrisi tarafından temsil edilmektedir (Loewald 1988,s.50-51). “Kendilik-kendiliknesesi ilişkileri doğumdan ölüme kadar psikolojik yaşamın özünü oluşturur...” (Kohut 1984, s. 47).

İntrapsişik deneyimin öznelarası bağlamının öneminin gittikçe daha iyi anlaşılıyor olması en açık şekilde psikanalitik gelişim psikolojisi alanında görülebilir. Bu alan, bebeklik dönemiyle ilgili güncel araştırmalardan çıkan bulgu ve kavramlardan derinden etkilenmektedir. Atwood ve ben (1984), Brandchaft ile işbirliği içinde yazdığımız bir bölümde, psikolojik gelişimle ilgili öznelarası bakış açısını şöyle özetledik:

Hem psikolojik gelişim hem de patoloji oluşumu ... gelişim sürecini şekillendiren ve çocuğun kritik gelişimsel görevleri aş-

masını ve gelişim aşamalarından başarılı şekilde geçmesini kolaylaştıran ya da engelleyen özgül öznelerarası bağlamlarda kavramsallaştırılmaktadır. Gözlemin odak noktası, çocuğun ve bakıcıların farklı şekilde örgütlenen öznellikleri arasındaki karşılıklı etkileşimin oluşturduğu değişken psikolojik alandır. [s. 65]

Son zamanlarda, çocuğun deneyiminin gelişen yapısının *karşılıklı düzenlenen çocuk-bakıcı sisteminin* bir özelliği olarak görülmesi gerektiğini kanıtlayan etkileyici bir dizi araştırma sonucu ortaya çıkmıştır (bkz. Beebe ve Lachmann 1988a,b, Emde 1988a,b, Lichtenberg 1983, 1989, Sander 1985, 1987, Stern 1985, 1988). Sander'e (1985, 1987) göre, bebeğin içsel deneyimlerini düzenleyen ve örgütleyen şey bebek-bakıcı sistemidir. Dolayısıyla, kendiliği düzenleme yetkinliğinin gelişimi, *sistemlerin bir yetkinliğidir*. Stern (1985), çocuğun "kendiliğini düzenleyen başkalarıyla" etkileşimlerinden çeşitli kendilik hislerinin nasıl ortaya çıktığını çok ayrıntılı bir şekilde tanımlamıştır. Beebe ve Lachmann (1988a,b) anneye çocuk arasındaki karşılıklı etkileşimde tekrarlayan örüntülerin kendilik ve nesne temsillerinin gelişiminin temelini oluşturduğunu göstermiştir. En önceki temsillerde temsil edilen şeyin "tek başına her iki taraf üzerinden de tanımlanamayacak, ortaya çıkmakta olan ikili bir olgu, etkileşim yapıları" olduğunu savunmaktadırlar (1988a, s. 305). Ruhsal yapının oluşumunun etkileşimsel temeliyle ilgili benzer bir görüş Lichtenberg'in (1989) çeşitli güdüleyici sistemlerin deneyimlenmesinin altında yatan şemalar ya da "zihinsel çerçeveler" ile ilgili tartışmasında ve Emde'nin (1988a) "bebek-bakıcı ilişki örüntüleri"nin içselleştirilmesinden doğan kişilik yapılarıyla ilgili tanımında üstü kapalı bir şekilde yer almaktadır. Bu yazarlardan ikisi de, gelişimsel sistem içerisinde tekrarlayan öznelerarası etkileşim örüntülerinin çocuğun sonraki deneyimlerini düzenleyen değişmez bilinçdışı ilkelerin oluşumuna nasıl yol açtığını farklı bir dille anlatmaktadır (Atwood ve Stolorow 1984, Stolorow ve ark. 1987). Kişilik gelişiminin önemli yapı taşlarını

oluşturan şey işte çocuk-bakıcı sistemi içerisinde belirginleşen bu düzenleyici bilinçdışı ilkelere (Stolorow ve Atwood 1989).

Psikolojik gelişime ilişkin öznelerarası görüşün saf bir çevrecilik ile karıştırılmaması gerektiğini vurgulamak istiyorum. Daha ziyade, Wallace'ın (1985) isabetli bir şekilde "kesişimsel nedensellik" olarak adlandırdığı şeyi kapsamaktadır. Herhangi bir zamanda çocuğun kişilik oluşumuna yönelik deneyimlerinin, onun o zamana kadar gelişmiş olan psikolojik örgütlenmesi ile çevresindeki bakıcıların belirli özelliklerinin kesişiminden ortaya çıktığı ve bunlar tarafından ortak şekilde belirlendiği düşünülmektedir.

Gelişimsel sistemdeki değişkenlikler ile ilgili çalışmalar, güdülenmeyle ilgili psikolojik kuramın kökten bir şekilde değişmesine yol açmaktadır. Güdülenmeyi, içgüdüsel dürtü enerjilerini yönlendiren zihinsel bir aygıtın çalışmaları açısından ele almak artık yeterli değildir. Onun yerine, Lichtenberg'in (1989) doğru bir şekilde savunduğu gibi, "güdülenmelerin yalnızca *yaşanmış deneyimlerden* kaynaklandığı" ve "güdüleyici deneyiminin gücünün ... bebekler ile bakıcıları arasında duygu yüklü etkileşimlerin nasıl ortaya çıktığına bağlı olacağı" gittikçe daha fazla kabul görmeye başlamıştır (s. 2). Bana göre, en önemlisi de, psikanaliz için esas güdüleyici yapının dürtüden duyuya doğru değişmesi olmuştur (bkz. Basch 1984, Demos ve Kaplan 1986, Jones 1989). Şimdi biliyoruz ki, duygulanım yalıtılmış intrapsişik mekanizmaların bir sonucu değil, karşılıklı düzenlenen çocuk-bakıcı sisteminin bir özelliğidir (Demos 1988, Rogawski 1987, Sander 1985). Stern (1985) bebek-bakıcı ikilisinde duygusal deneyimin öznelerarası paylaşım süreçleriyle ve karşılıklı duygusal uyum yoluyla nasıl düzenlendiğini çok ayrıntılı bir şekilde tanımlamıştır. "Kendiliğince duygusal özü" (Emde 1988a) kişinin geçmişteki öznelerarası etkileşimlerinden kaynaklanmaktadır. Bu bakış açısına göre, erken yaşlarda yaşanan gelişimsel travmalar, gerekli donanımlara sahip olmayan bir zihinsel aygıtın içgüdüsel taşkınlıkları olarak görülmemektedir.

Daha ziyade, duygusal deneyimlerin alt üst olmuş ya da dağılmış bir kendilik hali yaratma eğiliminin, duygulanımı düzenleme becerisinin yok olmasına yol açan erken yaşlardaki duygusal uyumsuzluklardan – bebek-bakıcı sistemindeki aksaklıklardan – kaynaklandığı düşünülmektedir (Socarides ve Stolorow 1984/85). Bunlar, ileride kaygı durumlarının alarm vermesine yol açan temel tehlikelerdir.

Dürtüden duyguya doğru olan değişim kaçınılmaz olarak, intrapsişik çatışma oluşumuyla ilgili öznelarası bir görüşe yol açmaktadır:

Çatışmayı şekillendiren özgül öznelarası bağlamlar çocuğun merkezi duygulanım durumlarının, etraftan gerekli uyumlu tepkileri alamadığı için, bütünleşemediği, durumlardır. Böylesi bütünleşmemiş duygulanım durumları yaşam boyu sürecek bir iç çatışmanın kaynağı haline gelir, çünkü hem kişinin artık oturmuş olan ruhsal örgütlenmesine hem de hayati açıdan ihtiyaç duyulan bağların sürdürülmesine tehdit olarak deneyimlenir. Böylelikle, duygulanım-çözücü savunmacı edimler olaya müdahil olur ki daha sonra bu savunmalar analitik durumda karşımıza direnç formunda çıkacaktır. Çoğunlukla, savunma amaçlı bir kendilik ideali yaratılmaktadır. Bu kendilik ideali, erken yaşlarda içinde bulunulan çevre tarafından hoşgörülemez olarak algılanan “can sıkıcı” duygu durumlarından arınmış bir kendiliği temsil etmektedir ... ve duygusal olarak arınmış olan bu ideali tam olarak hayata geçirmekteki yetersizlik daha sonra sürekli bir utanç kaynağı ve kendinden nefret etme nedeni haline gelmektedir. Geleneksel psikanalizde “*dinamik bilinçdışı*” olarak adlandırdığımız bilinçdışı formunun köklerinin bulunabileceği yer de işte bu erken dönemdeki duygulanım bütünleşme bozukluklarında yerleşmiş, merkezi duygulanım durumlarının savunmacı ayrıştırılmasıdır. [Stolorow ve ark. 1987, s. 91-92, vurgulamalar sonradan eklenmiştir]

Bu bakış açısına göre, dinamik bilinçdışının bastırılmış, içten kaynaklanan dürtü türevlerinden değil, çocuk-bakıcı sistemi içerisinde yaratılan ve yanlış şekilde tepki verilen, daha sonra da yeniden travma yaratmasını engelleme çabasıyla savunma amaçlı olarak etrafına duvar çekilen duygu durumlarından oluştuğu düşünülmektedir. Dolayısıyla, bilinç ile bilinçdışı arasındaki sınırın, çevresindekilerin çocuğun deneyiminin farklı alanlarına çeşitli şekillerde uyum göstermesine bağlı olarak, değişken nitelikte olduğu açıklanmaktadır (Stolorow ve Atwood 1989). Öznelerarası alanda şekillenen değişken bir sınır fikri, engelleyici bir bastırma mekanizması olarak bilinç ve bilinçdışına ait içerikleri sürekli olarak birbirinden ayıran sabit bir intrapsişik yapıya ilişkin geleneksel anlayış ile keskin bir şekilde zıtlık göstermektedir.

Her türlü savunma davranışı, kişinin korkularını destekleyen çevre algılarından ve yeniden travma oluşmasına yönelik beklentilerden kaynaklanmaktadır. Bu durum Kohut (1984) tarafından çok güzel bir şekilde anlatılmaktadır:

Savunma güdülenmesi ... hastanın psikolojik olarak hayatta kalmaya çalışmasıyla, çocukluğundaki kendilik nesnelere sağladığı gelişim matrisindeki ciddi yetersizliklere rağmen, ne kadar ufak bir alanı kaplasa ve tehlikeli bir biçimde yerleşmiş olsa da, inşa ettiği ve sürdürmeye çalıştığı çekirdek kendiliğinin en azından küçük bir bölümünü koruma çabasıyla yürütülen faaliyetler olarak anlaşılacaktır. [s. 115]

Lansky (1985/86, 1987) aile ilişkileri ile ilgili çalışmalarında, yoğun narsisistik hasarlar ve kırılabilirlik durumlarının yarattığı bir dizi “ben ötesi savunma”yı tanımlamıştır. Bu savunmalar (suçlama, dürtüsel davranış, endişe ve aleni şekilde utanç yaratma), aile üyeleriyle duygusal mesafeyi ayarlamaya hizmet etmekte, böylece katlanılamaz utanç ve dağılma deneyimlerine karşı korumaktadır. Lansky'nin çalışmaları hem savunma amaçlı davranışların ortaya çıktığı özneler-

rası bağlamları hem de bu tür savunmaların öznelerarası sistemin yeniden düzenlenmesindeki ve böylece güvenlik duygusunun yeniden yaratılmasındaki işlevini göstermektedir.

Özetlemek gerekirse, geçtiğimiz on yıl boyunca psikanalitik kuramlaştırmaya hakim olan “ilişkisel model” kavramlarının bakış açısına göre, bilinçdışı çatışmalar ve savunmalar da dahil olmak üzere psikolojik olgular öznelerarası sistemin birer özelliği olarak görülmekte ve dolayısıyla bu olguların birbiriyle etkileşim halinde olan öznelliklerin etkileşim noktasında biçimlendiği düşünülmektedir. Önüne geçilemez bir şekilde, geleneksel psikanalizin temel varsayımı olan yalıtılmış zihin ya da ruhu sorgulamaya doğru itilmekteyiz. Benim görüşüm, yalıtılmış ve bireysel bir zihin kavramının kuramsal bir kurgu ya da söylenti olduğu yönündedir. Bu kurgu, psikolojik *farklılığa* ilişkin öznel deneyimi somutlaştırmaktadır (Stolorow ve Atwood 1989). Burada geliştirmekte olduğum zihin kuramına göre, farklılık deneyimi bile öznelerarası bir ilişki ağı gerektirmektedir. Bu ağ, yaşam döngüsü boyunca kendiliğin tanımlanması sürecini desteklemekte ve sürdürmektedir (Stolorow ve ark. 1987). Başka bir deyişle, farklılaşmış bir kendilik deneyimi daima “yaşayan bir sistem” içinde olmaktadır (Sander 1985).

BİR ARAŞTIRMA YÖNTEMİ OLARAK PSİKANALİZ

Psikanaliz özünde yorumbilimsel ve tarihsel bir bilim olup asıl araştırma yöntemi ve güvence kaynağı derinlemesine vaka çalışmasıdır (Atwood ve Stolorow 1984, Wallace 1985). Psikanalitik vaka çalışmalarının çoğu süregelen bir psikanalitik tedavi süreci ile birlikte yürütülmektedir ve dolayısıyla *karşılıklı* etkileşim halindeki hasta-analist sisteminin içinde şekillenmektedir (Wolf 1984). Bu sistemde her katılımcı diğerinin deneyimini etkilemekte ve yorumlamaktadır (Hoffman 1983). Psikanalitik araştırmanın öznelerarası doğasının gittikçe daha fazla kabul görmesi, bizim psikanalitik anlayış ve bilgi-

ye ilişkin kavramsallaştırmamız üzerinde derin bir *göreceleştirme* etkisine sahip olmuştur.

Psikanalitik kendilik psikolojisinin en önemli katkılarından birisi gözlemci-analistin gözlemediği alana olan etkisine daha fazla dikkat çekmesi olmuştur. Kohut (1984), geleneksel analizden kendilik psikolojisine doğru değişim ile atomsal ve atomaltı parçacıklarla ilgili Newtoncu fizikten Planckçı fiziğe doğru değişim arasında bir paralellik çizmiştir. Her ikisinde de “gözlemlenen alan ister istemez gözlemciyi de içinde barındırmaktadır” (s. 41). Oysa ki, Kohut’a göre, geleneksel analiz “analisti yalnızca gözlemci olarak, analiz edileni de yalnızca gözlemci-analistin araştırdığı alan olarak görmektedir”. Kendilik psikolojisi yaklaşımı ise “*içgüdüsel olarak önemli olan bir insan varlığı olarak* analistin etkisini ... kabul etmekte ve sonra da incelemektedir” (s. 37, vurgulamalar sonradan eklenmiştir). Schwaber (1983), analistin dinleyici konumunda değişiklik öneren bu fikri Kohut’un en yaratıcı katkısı olarak görmektedir:

Bana göre, buradaki önemli boyut ... direncin, analistin boş bir ekran olarak uzakta durup gözlemleyebileceği ve hastanın içsel baskılarından kaynaklanan bir olgu olarak görülmekten çıkıp *analistin katkısının özgünlüğünün onun kendine özgü asıl doğasının bir parçası olarak görülmesidir*. [s. 381, vurgulamalar sonradan eklenmiştir]

Kohut gibi Schwaber da, “analist-gözlemcinin gözlemlenen alanın *bir parçası* olduğunu” kabul eden dinleyici konumunu savunmaktadır (1983, s. 386; konuyla ilgili daha ayrıntılı tartışmalar için bkz. Meissner 1989 ve Langs 1989).

Atwood ve ben (1984) gözlemleyen gözlemlenen üzerinde hep var olan bu etkisinin psikanalitik bir vaka çalışması yürütmenin kavramsallaştırılması açısından sonuçlarını ayrıntılarıyla şöyle açıklamıştık:

Psikanalitik araştırmada ortaya çıkan değişik anlam örüntüleri, iki öznelliğin keşişim noktasında yer alan belirli bir psikolojik alan içinde gün işığına çıkarılır. Bu alanın boyutları ve sınırları yapısal olarak öznelerarası olduğu için, her vaka çalışmasının yorumlayıcı sonuçları, çok derin bir anlamda, kökenlerinin öznelerarası bağlamına göre anlaşılmalıdır. ... Psikanalitik anlayışın belirli bir öznelerarası etkileşime bağlı olduğunun kavranması, bir vaka çalışmasının sonuçlarının neden bunu gerçekleştiren kişinin bir işlevi olarak değişiklik gösterebileceğini anlamamıza yardımcı olur. Bu türde bir değişiklik, doğa bilimlerinin son derece karşı olduğu bir durum olup özünde bir anlam çokluğu sergileyecek şekilde, farklı araştırmacıların malzeme üzerindeki değişik perspektiflerinin sonucunda olur. [s. 6]

Psikanalitik anlayış, iki kişisel dünya arasındaki diyalog sürecinden ortaya çıkmaktadır (Leavy 1980). Psikanalitik vaka çalışmasının seyri boyunca belirginleşen bu anlayış öznelerarası olarak oluşmakta, diyalogda bulunan her iki katılımcının örgütleyici davranışları tarafından ortaklaşa belirlenmektedir. Dolayısıyla, analistlerin sürekli olarak kendi bilindişi örgütleyici ilkeleriyle ilgili düşünsel farkındalıklarını geliştirmeye çabalaması önemlidir. Özellikle de kendi kuramlarında çok önemli yere sahip ilkeleri farketmeleri önemlidir, böylece bu ilkelerin analiz süreci üzerindeki etkisi fark edilebilir ve bu konunun kendisi analitik incelemenin odağı haline gelebilir. Psikanalitik vaka çalışmasının çalışma alanı zorunlu olarak, hasta ile analistin öznel dünyaları arasındaki etkileşimin yarattığı bütün bir öznelerarası alanı içermelidir: “Hasta ve analist birlikte ayrılmaz bir psikolojik sistem oluştururlar ve psikanalitik sorgulamanın deneysel alanını oluşturan şey işte bu sistemdir” (Atwood ve Stolorow 1984, s. 64).

BİR TERAPİ ŞEKLİ OLARAK PSİKANALİZ

Gill (1984) intrapsişik deneyimin etkileşimsel bağlamını kabul etmenin psikanalitik teknik kuramı açısından önemini altını çizmiştir:

Analiz ortamındaki bütün unsurlara her iki tarafın da katkıda bulunduğu, ancak bu katkının farklı oranlarda olabileceğinin gittikçe daha fazla kabul görmesi, aktarım, serbest çağrışım, gerileme, ilişki deneyiminin rolü gibi önemli psikanalitik kavramların kavramsallaştırılmasında göz önünde bulundurulmalıdır. [s. 176-177, vurgulamalar sonradan eklenmiştir]

Bu husus, Gill'in (1982, 1984) aktarımın analizi ile ilgili kapsamlı tartışmalarında çok iyi örneklenmiştir. Gill burada, hastanın aktarım deneyiminde analistin de etkisi olduğunu kabul etmenin ve bunu incelemenin gerekliliğini vurgulamıştır:

Ortam ve analistin davranışları ... intrapsişik olarak düzenlenen olası kişilerarası etkileşim örüntülerinin ortaya çıkışı üzerinde belli bir etkiye sahiptir ve bu anlamda aktarımın oluşmasında ortak belirleyici rolü vardır. [1984, s. 164, vurgulamalar sonradan eklenmiştir]

Analist, aktarımı analiz ederken öncelikle, kendisinin hastanın ilişkisiyle deneyimleme şekli üzerindeki etkisine odaklanmalıdır. Bu yaparken, hastanın hem yapılan müdahalelere karşı hem de analiz ortamının özelliklerine karşı tepkisine bakmalıdır [1984, s. 167]

Hem Gill (1982, 1984) hem de Schwaber (1986), analistin aktarıma olan etkisine dikkat etmenin analiz sürecinin derinleşmesini sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Bu dikkat hastanın deneyiminin inandırıcılığını ya da algısal geçerliliğini doğrulamaktadır ve bu derinleşme, analizin hem şimdi-ve-burada boyutu hem de kalıtsal-yeniden yapılanma boyutu üzerinde olacaktır.

Lachmann ve ben (Stolorow ve Lachmann 1984/85) de analistin aktarım üzerindeki etkisini tartıştık. Biz aktarımı “hastanın analitik ilişkiyle ilgili deneyiminin kendi psikolojik yapıları – kendi öznel dünyasını bilinçdışından örgütleyen, kendine özgü, arkaik kökenli kendilik ve nesne yapılanmaları – tarafından şekillendiği her türlü yol” olarak tanımladık (s. 26). Bu şekilde tanımlanan aktarım, *bilinçdışı örgütleyici davranışın* bir örneğidir – hasta, analitik ilişkiyi kendi kişisel öznel dünyasının tematik yapılarıyla özdeşleştirmektedir. Örgütleyici davranış olarak bu aktarım kavramı, hem analistin davranışlarına hem de bu davranışların hasta açısından kazandığı tekrarlayıcı anlamlara açıkça dikkat çekmektedir.

Hastadaki aktarımın analistteki karşı aktarımın oluşmasına olan etkisi psikanalitik klinik kuramda uzun zamandan bu yana belli bir yere sahiptir. Burada geliştirilmekte olan bakış açısına göre, karşı aktarım da (genel olarak, analistin psikolojik yapılarının ve örgütleyici davranışlarının dışavurumu şeklinde kavramsallaştırılmıştır) aktarımın oluşmasında ortak belirleyici bir etkiye sahiptir (bu konunun ayrıntılı klinik örnekleri Atwood ve ark. 1989 ve Thomson 1989’da bulunabilir). Aktarım ve karşı aktarım birlikte, karşılıklı etkileşime dayanan öznelerarası bir sistem oluşturmaktadır (Stolorow ve ark. 1987).

Çalışma arkadaşlarım ve ben (Stolorow ve ark. 1987), Gill (1982) ile mutabık olarak, direncin analizinin aktarımın analizi ile eşzamanlı olduğunu savunduk. Dirençte, hastanın analitik ilişkiyle ilgili deneyimi, onun ortaya çıkmakta olan duygusal durumları ve ihtiyaçları karşısında ilk bakıcılarından gördüğü travma yaratıcı tepkilerin aynıısının analist tarafından da gösterileceğine ilişkin beklentileri ya da korkuları tarafından örgütlenmektedir. Direncin her zaman, hasta için travmatik gelişim bozukluğunun yakın zamanda tekrarlanacağıının habercisi olan bazı analist özellikleri ve davranışları tarafından yaratıldığını vurguladık. Dolayısıyla, direncin devam etmesi önceden

oluşmuş örgütleyici ilkelerin etkisinin devam ettiğini gösterirken, direncin enine boyuna çalışılması savunma amaçlı tepkilerin ortaya çıktığı ve kaybolduğu belli öznelarası bağlamın dikkatlice incelenmesini gerektirmektedir.

Bu tür klinik olguları olumsuz terapi tepkileri (Atwood ve Stolorow 1984, Brandchaft 1983), terapötik çıkmazlar (Atwood ve ark. 1989) ve analizde borderline ve psikotik vakaların ortaya çıkması olarak (Stolorow ve ark. 1987) yeniden kavramsallaştırma çabasıyla benzer bir inceleme biçimi kullanılmıştır. Önceden münferit intrapsişik mekanizmaların ürünleri olarak görülen olumsuz terapi tepkilerinin ve çıkmazların artık hasta ve analistin deneyimlerini bilinçdışından örgütleyen ilkeler arasındaki fark edilmeyen benzeşmelerden ve ayrışmalardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Benzer şekilde, borderline ve hatta psikotik vakaların da arkaik kendiliknesnesi aktarım ilişkilerindeki bozukluklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bozukluklara hem hasta hem de analist katkıda bulunmaktadır. Her bir durumda, hasta ile analist arasında kurulan ilişki bağlamının, tedavide ortaya çıkan belli patolojik durumların oluşmasında ve devam etmesinde *belirleyici bir rol* oynadığı gösterilmiştir, tıpkı ilk yıllarda çocuk ile bakıcıları arasında kurulan öznelarası etkileşim örüntülerinin psikopatolojinin kökeninde belirleyici bir rol oynadığının gösterilebildiği gibi.

Psikanalitik tedavinin *dönüştürücü* potansiyelinin belirlenmesinde de analitik ikili tarafından benzer bir belirleyici rol oynanmaktadır. Örneğin, analiz edilebilirliğin yalnızca hastanın değil, aynı zamanda hasta-analist sisteminin de – hastanın anlaşılmasına en çok ihtiyaç duyduğu şey ile analistin anlayabildiği şey arasındaki uyumun mükemmelliğinin de – bir özelliği olduğu gittikçe daha fazla kabul görmektedir (bkz. Emde 1988b, Kantrowitz 1986).

Psikanalizde, bilişsel içgörü ile duygusal bağlanmanın terapötik değişim süreci üzerindeki rolü hakkında uzun süren fikir ayrılıkları

olmuştur. Geçtiğimiz on yılda, sarkaç daha çok duygusal bağlanma yönüne kaymış gibi görünmektedir. Bir takım yazarlar, kendi kuramsal bakış açılarına göre, analistle olan yeni ilişkiisel deneyimlerin dönüştürücü gücünü vurgulamıştır: bu vurguyu Kohut (1984) kendilik-nesnesi ilişkilerinin bozulması ve onarılması açısından, Modell (1984) analiz ortamının taşıma işlevleri açısından, Emde (1988b) analistin çocukluk döneminde oluşan bozuklukları düzeltmek için duygusal olarak müsait olması açısından, Gill (1982, 1984) ve Weiss ve Sampson (1986) ise aktarım beklentilerini boşa çıkaran analist ile yaşanan yeni kişilerarası deneyimler açısından yapmıştır. Benim görüşüm, psikanalitik ortam öznelarası bir sistem olarak görüldüğünde, yorumlama yoluyla elde edilen içgörü ile analistle olan duygusal bağlantı arasındaki ikilemin yanıtıcı olduğunun anlaşılacağı yönündedir. Örneğin, aktarımla ilgili olarak analistin doğru yorumlarda bulunmasının terapötik etkisi, yalnızca bu yorumlarla dile getirilen içgörülerde değil, aynı zamanda bu yorumların hastanın duygusal durumlarına ve gelişimsel isteklerine analistin uyum sağladığını ne ölçüde gösterdiğinde de yatmaktadır (ayrıca bkz. Ornstein ve Ornstein 1980, Tolpin 1987). Diğer bir deyişle, analistin aktarımla ilgili yorumları analitik ilişkiyle *ilgili* soyut aktarımlar değil; bu ilişkinin özünde var olan, ayrılamaz unsurlardır. Atwood ve benim (1984) belirtmiş olduğumuz gibi, “Hastanın bilinçdışı geçmişine başarılı bir şekilde ışık tutan her aktarım yorumu, aynı zamanda anlaşılması zor olan şimdiki zamanı da – terapistin anlayan bir varlık olarak gösterdiği değişimi – belirginleştirmektedir” (s. 60). Hastanın kendi bilinçdışı örgütleyici davranışının doğası ve kökenleri ile ilgili içgörülerini, analistle yeni duygusal bağlantı yolları kurmasıyla eşzamanlı olarak oluşmakta, bunların her ikisi de hastanın çatışma yaratan ve önceden dağılmış olan deneyimsel içerikleri bütünleştirmeye yönelik geliştirmekte olan becerisine katkıda bulunmaktadır (Stolorow ve ark. 1987). Öne sürdüğüm gibi, yorumlamaların dönüştürücü gücü, içinde oluştukları öznelarası yapıdan gelmektedir.